

A TANULÓI TELJESÍTMÉNYEK ÉS A TÁRSADALMI KÖRNYEZET KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉSEK

Tőkés Gyöngyvér

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem

Kulcsszavak: társadalmi környezet, tanulói teljesítmény

A tanulói teljesítményben, illetve az iskolai pályán való továbbhaladás mikéntjében a kutatók szisztematikus különbségeket igazolnak a családi háttér, a lakóhely jellege és az iskola oktatási színvonala szerint (*Bourdieu*, 2008; *Kozma*, 2001; *Bánfi*, 1996; *Gazsó*, 1988). A vidéki iskolák oktatási színvonala alacsonyabb. Az ilyen iskolákban a diákoknak nincs esélye ugyanazt az eredményt elérni, mint a magasabb oktatási színvonalat képviselő iskolákban. A magas oktatási színvonalú iskolákban még a gyengébb tanulók is jobban teljesítenek (*Bánfi*, 1996; *Vári*, 1997, 2003; *PISA* 2000, 2003, 2006; *Wardhaugh*, 2005).

A 2005–2006-os tanévben egy országos (romániai magyar) hatókörű empirikus mérés eredményei alapján összefüggéseket kerestünk a tudásszintre hatást gyakorló társadalmi háttérváltozók és a romániai magyar diákok szövegalkotási képessége között.

A kutatás hipotézisei: összefüggés van a diák szövegalkotási képessége és a szülők foglalkozása, a családban beszélt nyelv és az olvasási szokások között. Összefüggés van a diák szövegalkotási képessége és a település típusa, valamint az iskola oktatási színvonala között. A szövegalkotási képességek színvonala nincs összefüggésben a régióval.

Az empirikus mérés az iskolai oktatás minden szakaszát átfogta, az elemi, az általános iskolát, a líceumot. Az iskolák kiválasztásában két szempont érvényesült: az iskolák környezete (város, falu) és a magyar lakosság számaránya szerint kialakított regionális hovatartozás (szórvány, átmeneti régió, tömb). A tudás háttértényezőinek mérésére a kérdőíves módszert alkalmaztuk. A szövegalkotási képesség színvonalát fogalmazási feladatok megoldása alapján mértük.

A fogalmazási képesség színvonala összefüggést mutat a szülők foglalkozásával és az olvasási szokásokkal. Ez összhangban van a szakterület kutatási eredményeivel, mely szerint a diákok családi háttere és kulturális tőkéje meghatározza iskolai teljesítményüket. A családban beszélt nyelv és a fogalmazási képesség színvonala közötti kapcsolat csak az elemiben bizonyítható. Az általános- és középiskolában a fogalmazási képesség színvonala aszerint alakul, hogy a kétnyelvűség körülményei között érvényesül-e az anyanyelv dominanciája, vagy sem. A fogalmazási képesség színvonala erősebb összefüggést mutat a település típusával, mint a családi háttérrel. A településtípusok szerinti különbség már az elemiben kimutatható, és jelentőssé válik az általános iskolai képzés végére.

A romániai magyar diákok körében csak részleges felmérések készültek a diákok szövegalkotási képessége és a tudásszintre hatást gyakorló társadalmi háttérváltozók kapcsolatáról.